

Anul I.

Nru. 7.

MINERVA.

Diarü

LITERARÜ BELETRISTICÜ și de DISTRAȚIUNE.

Cuprinsulü:

1. Óre superstițiunile și prejudețele unui poporü și respective a poporului românü suntü de condamnattü?
- 2. Tömma, poesiä de *Troianü H. Popü.* — 3. Destinulü, novelä originalä de *Paulina C. Z. Rovinarü*; — 4. Scrisori hygienice: Despre locuință, de *Dr. Elefterescu.* — 5. Diverse; — 6. Necrologü; — 7. Gâciturä, de *Veturia Lișcanü*; — 8. Posta redacțiunei. — 9. Anunciurü.

PROPRIETARÜ, EDITORÜ și REDACTORÜ RESPONSABILÜ

George Curteanü.

B I S T R I Ţ Ä,
Tipografia Carolü Orendi.
1891.

„MINERVA“

diarü literarü, beletristicü și de distracțiune,

apare în Bistrița în 1/13 și 15/27 a fie-cărei luni în numerii câte de 1—1½ cöle, și costă pe anulü întregü 4 fl., pre jumătate de anü 2 fl., pre unü pătrarü de anü 1 fl.; pentru străinătate pre anulü întregü 10 franci, pre jumătate de anü 5 franci.

„MINERVA“ se va folosi cu puține excepțiuni de ortografia Academiei române și va publica articuli literari, poezii, romanuri și novele, parte originali, parte traduse din scriitori celebri europeni, schițe, piese teatrale, recenzii, suvenirü de călătorii ș. a.; — va publica din literatura populară: cântece, descântece, balade, basme, povești, datini din poporü ș. a.; va petrece cu atențiune vieți socialä a Românilor de pretutindenü, pentru care scopü va publica corespondințe atât din patriä, câtü și din străinătate și va tiné în curentü pre publiculü cetitorü și cu noutățile mai însemnate, ce se vorü petrece atât la noi, câtü și afarä de hotarüle patriei. Cu unü cuvântü föia „Minerca“, angajändü de colaboratori pre unii dintre cei mai cunoscuți și probați scriitori, sperä a puté oferí onoratulü publicü cetitorü o lecturä plăcutä și disträgătoare.

Pentru ca și cärturarü cu mijlöce materiali mai modeste sè potü avé o lecturä plăcutä și instructivä, redacțiunea Minercei este aplicatä a acorda și reduceri în prețulü de abonamentü, avëndü a se împärtäși de aceste reduceri teologii, studenți de ori-ce categorii, învățatori, militari dela sergenți în josü, sodali; precum și plugarü cu mai pučinä dare de mână.

Colectanții vorü primi totü alü cincelea esemplarü grätuitü.

Ne luämü deci voia a apela la onoratulü publicü românü, rogändu-lü, ca in vederea scopului, ce-lü urmärimü, sè binevoescä a ne sprijini cu binevoitorulü sucursü moralü și materialü.

Redacțiunea „Minervei“.

Chiar acum a eșitü de sub tiparü:

CALENDARUL „AUROREI“

pe anulü bisectü 1892.

Cu portretulü episcopului ALEXANDRU ST. ȘULUȚIU
— ca premiu — și alte mulțime de ilustrațiuni frumoșe.

Din cuprinsulü variatü și interesantü alü acestui Calendarü, însemnämü aici:

Partea calendaristicä: Cronologia pe an. 1892. — Pășealia pe an. 1892. Sërbătorile și alte zile schimbătoare la răsăriteni și apuseni. — Posturile. — Regentele an. 1892. — Eclipsese sau întunecimile. — Cele 4 anutempuri astronomice. — Semnele pentru fazele lunei. — Calendarü julianü-gregorianü și judaieü. — Meteorologie: Fazele lunei. — Schimbarea timpului după planete. — Servitiulü postalü și telegrafieü. — Indreptarü financiarü. — Têrgurile (dupä datele oficiöse cele mai din urmä.)

Partea de cetitü: Vuța mamü (novelä). — Visulü copilei (poeșiä). — Muntele păcatului (tradițiune). La nascerea D-lui Christosü (poeșiä). — Fantöma (schiță). — Cräciunulü sëracului. — Clopoșelulü fericirei. (poeșiä). — Pädurea miseriei. — Leulü și berbecelë (fabulä hotentotä). — Artistä măritatä (poeșiä). — Jalusia coconului Gligorache (schiță de Cräciunü). — Anecdote și tēmpläri: Medicinä. — Compätimirea. — Nevasta credinciosä. — Bärbatulü după zestre. — Muerea și calendarulü. — Têrgulü ciorapilorü. — Unü rēspunsü nimeritü. — Purcelulü sëracului. — Cälșuni cäștigați pre ușorü. — Uspēșulü fără banü. — Regele și cavalerulü in capulü iernei. — Stäpänulü și servitorulü. — Candidatulu, care cu rēspunsü invențiosü a dobënditü dirigätorä.

Glume (ilustrate): Stratagemä muierescä. — Probä de curisare și probä de refusü. — Logicä copilä-rēscä. — Turnura. — Scusä îndestulitöre. Bietele söcre. — Calculü și calculü. — Abdicrea de bunä voia. — Pučinä neînțelegere. — Cestiunea Orientului. — Conversațiä. — Logicü. Intre o dömnä și avocatulü ei. — Pe bulevardü. — Publicațiuni.

Se poté procura dela Tipografia „Aurora“ A. Todoranü in Gherla (Szamosujvár) câte unü esemplarü 30 cr. + 5 cr. porto-postalü; ér 6 esemplare procurate de-odatä costä numai 1 fl. 60 cr. expedate franco.

MINERVA

Diară literară beletristică și de distracțiune.

Apare în 1 (13) și 15 (27) a fie-cărei luni.

Prețului de prenumerațiune pentru Austro-Ungaria:
Pre anulă întregă 4 fl., pre jumătate de anul 2 fl.,
pre unu pătrărui de anul 1 fl.

Pentru România și străinătate:
Pre anulă întregă 10 fr., pre jumătate de anul 5 fr.

Proprietar, editor și redactor responsabil:
George Curteană.

Redacțiunea și Administrațiunea:
Bistriță, Str. Iemnelor Nro 28.

Scrisori nefrancate nu se primesc. Manuscripte
nu se retrimit.

Prețului inserțiunilor: O seriă garmond pe o
colônă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare.
Publicări mai dese după tariful și învoielă.

Ôre superstițiunile și prejudețele unui
popor și respective a poporului român
sunt de condamnat?

III.

Motto: „Les esperiences visibles et sensibles
prouvent certainement beaucoup plus que
les raisonnemens des homes.”

— Malebranche. —

Românul, în multe casuri și în mai multe
locuri, acum sau atunci, se plânge și s'a plânsu,
că vaca nu-i mai dă lapte precum i-a datu, că
adecă cineva cu ochi de strigă — înturnat la
fiță — i-a luat laptele. Și bietul țeran în ma-
rele seu necasă aduce femei descântătoare, cari
prin ale lor magice descânturi, laptele furat
din ugerul cel grasu, strigându-l, se-lu așede
în pulpa farmecată. Va se dăca bieta vacă se fiă
erăși vacă cum a mai fostu, bună de lapte, bună
de trasu și cu satu se fiă la ieslea cu otavă!...

Și femeia făcându „pre'ntorsu” la vacă,
laptele se adună și buna gospodară cu multă bu-
curia umple erăși vasul.

Așa s'a întâmplat, — căci nefindă așa, de
unde se credă bietul țeran în ală descântecului
magicu daru?! Ba Românașul nici nu căcă a
face lucruri, cari scie, că nu se potă face. Elu
crede cu tăria în celea, ce-să făcute și învăța cu
iubire din cele, ce a pățitu.

Românul în multe casuri crede în farmecul
celu tainic al ochilor de om. De ochi se teme
dênsul ca paserea de șerpe, ca oia de lup.

„E rău de ochi și mi-a deochiatu vițelul
acesta prea frumos uitându-se la dênsul cu focu
și mare sete!” esclamă Românul mereu și necă-
jitu, când scie apriat că-i rău ér între vite. —
Aduce ce e dreptu doctoru, dar doctoru de bóle
sufletesci, pe baba părăsită, „Firuca” botezată,
din capetulu de satu, cu casa-i mucedită lângă
unu pèru svirlită. Aduce pe astă babă de 90
de ani se-i stingă în ulcică cărbuni roși dois-prê-
dece, căci spusese 'ntre babe, că doi-spre-dece ochi
ar fi rei tare în lume, de ei se te feresci ca dra-
culu de tămăia. Și ea, baba Firuca din capetulu
de satu cu casa-i mucedită, lângă unu pèru svir-
lită, cu mală spoită, cu o năframă 'n capu ce o
pórtă de unu vécú, vine 'n grabă mare și întrându
în casă îndată poruncesce, pe vatră se se facă
unu focu din lemnú uscatu. Și în urmă ea aduce
apă ne'ncepută, spre farmece făcută și ingenun-
chiându la vatră începe a trage cărbuni roși
aprinși, pe cari îi aruncă, din gură totu căscându,
în magica ulcică. Și totu dăcându din gură, în
olă totu vrăjindú, ea stinge de perire pe omul
cu ochi negri, pe omul cu ochi merii, pe omul
cu ochi vineți, pe omul cu ochi de cióră, pe
celu cu ochi căprii, și așa totu mai departe, cum

ea va fi sciindă înalta meserie sau artă din vechime. Și dacă baba cascade, când descântă, atunci e semn, că vita e deochiată, dacă nu, nu. În urmă, care carbune țiușce în apă mai tare, arată cari ochi știu deochia.

Și dacă află, că deochiatul provine dela omul cu ochi vineți, atunci atât baba Fircu cât și toți cei din casă strigă într'unu glas: „Să-i fiă de cap, să fiă de capul lui!“ Er baba dă din apă descântată să bea vițelul farmecat de trei ori ca să-i ajungă la inimă, apoi tórna pe spinare, ér restul îl aruncă pe un câne, ca adecă farmecul să se lege de câne și nu de vițel, care este curat. — Vițelul se scutură odată și căpătându voia începe să mănânce. Ómenii esclamá: „Așa e, că vițelul ni-a fost deochiat!“ Ér baba Fira dice: „Nu-i rabde Dumneđu pe ómenii, cari pórtă în frunte ochii rói; și nu le-ar rábda țérina pe mamele, ce'tórna la țifa copii, ce-i înțarcă.“

Acéstă credință o aflăm noi pretutindene la români.

Dar nu numai Românul crede în deochi. O, nu! Crede Italianul, Francesul și Germanul. Greșescú deci fórte aceia, cari dicu și scriu în lume, că națiunea română e unu popor apusú în cultură și prea superstițios. Amú arátatú în articlii precedenti, că popórale cele mai superstițiosă au fostú acelea cari au avutú cultura cea mai copiósă. Chiar așa și Românul pe lângă tóte superstițiunile lui póte să fiă mai flexibilú pentru cultură decâtú multe alte popóra. Acésta a prevědu'to Hoffmann, când a scrisú în cartea sa, că poporul românescú descéptându-se, ar puté purtá în capul său, în mintea și sufletul său cultura întregii omeniri. Acésta a prevědu'to și Cichindealú, când a strigatú: „Mintea — măréța națiune românescă, când te vei descéptá — nu va fi altă națiune sub sóre să te întrécă!“ . . . Ér Andreiu Mureșianú, dorindú să scie cele venitoare, a cântatú cu multă ardóre:

„Dorescú, ca după mórte
„Să'nviu la deci de an
„Și-atunci să vėdú, ce sórte
„Au frații mei Romani?“

Căci elú a cunoscutú puterea și mărimea calităților sufletesci ale poporului român. Elú a sciutú, că unu poporú atât de bogatú în concep-

țiune și în fantasiă va veni la cunoștința de sine și își va croi o sórte demná de elú. Pentru aceea și cântatú în altú locú:

„Croiesce-ți altă sórte, la carea să se'nchine și cruđii tói dușmanii!“

Era elú convinsú, că din pomú nobilú numai fructú nobilú se póte produce ér sufletulú înzestratú cu atâte calități nu póte fi menitú să piérá, ci avea să înfloréscă și se arete urmașilorú, că și elú este demnú de gloria străbunilorú. Spiritulú strămoșilorú noștri întocmai ca și alú Elinilorú antici chiar prin aceea, că a fostú superstițiosú, a datú cele mai mari doveđi despre ingeniulú său și despre marea putere de imaginațiune și fantasiă. Acéstú spiritú savantú și mișcatú în continuú de felú de felú de superstițiunii voia să pórté natura și elemintele sale, și să le învîrtá după bunú placulú său — după dictaméntulú său. Voia să fiă domnulú naturei și prin ea să facă minuni. Anticitatea superstițiosă se ocupa cu deslegarea nexului magicú, ce esistá între materiă și spiritú, între cunoscutú și necunoscutú, între macrocosmú și microcosmú. Deci pentru acéstú scopú omulú anticú își imagina mijlóce, își imagina eleminte, cu cari și prin cari să póta face aceea, ce voia: Omulú anticú scruta natura — cele necunoscute voia, să le afle prin cele cunoscute, — viitorulú să-lú scie cu ajutorulú semnelorú presinte. Elú credea în fatú și fatulú voia să-lú cunóscă în natura lui; elú voia să scie limba Fatului. Egipteni se folosescú pentru a pricepe limba Fatului de télculú visurilorú, de degetulú celú micú, de capulú de șérpe, de brazdele de pe mână și de joculú ochilorú, esplică sborulú pasérilorú și întrebá oraclele. Chaldeii, Judeii, Asirii își luau de îndreptarú alú vieței stelele ceriului.

Ba cei vechi își imaginau, că lumea ideală are ochi și urechi, că potú vorbi și auđi. De aci apoi s'au născutú rugăciunile cătrá Đei, descântecile, vrăjile, farmecile, necromanțiile, metempsihoșiile, theomanțiile, oraclele, chiromanțiile — eromanhiile.

Tóte aceste se îndepliniau prin ajutoriulú de mijlóce fiă materialí, fiă imaterialí — adecă prin eleminte concrete din natură și prin limbă sau cuvěntú. Cu deosebire limba sau cuvěntulú a jucatú totdeuna rolú principalú întru facerea ori cărui lucru mai pe susú de mintea nóstră.

Cuvântul în sine însuși conține farmec. După această credință de câte ori un cuvânt p. es. de blăstem, disu și rostit în oră rea, nu ne nimicesce!..

Să luăm p. es. necromantia. La facerea acestei arte negre — după cum ni indică cartea rabinică numită „Zohar“ ni trebuie întâiu „Cuvânt“, adică invocarea spiritului (evocatio animi), apoi elemente concrete precum sânge, os, vasă, plante de mare; în urmă așezarea, punerea și prefacerea acestora în miestură diabolică — ori spiritistică.

Vedem dară aci jucându rolul două mijloce sau două elemente causale pentru transpunerea în lumea spiritistică: Cuvântul și materia.

Vedem dară, că spiritul celor vechi e în o continuă luptă pentru a deveni domn peste natură și elementele ei. Acesta împrejurare ni dă cuvântul a crede, că acest spirit prin marea lui fantă și chiar prin ajutorul superstițiilor a ajuns la un grad de cultură, la care poporale urmașe, de și nu așa superstițioase, nu au putut ajunge nici după mii de ani.

Dar se revenim la poporul nostru românesc. El încă are o mulțime de descânțec frumose și ingenioase. La el aflăm facerea de dragoste și de urită, facerea pe ursită, facerea pe jocu ori cântec cu fluerul, facerea pe tăria — facerea pe mörte, ori pe întru-ele, alungarea ciumei și colerei, alungarea gheței, șolomonăritul sau supunerea bălaurului etc.

La el întocmai ca și la cei vechi aceste lucruri se îndeplinesc prin mijloce material și imaterial. Și la el joca un rol însemnat cuvântul sau limba, de unde dăce un poetu clasic modern, că limba e o carte cu foi negre și albe. — Va se dăca cu limba faci și bine și rău.

Remarcabilu este mai departe și acea, că în cele superstițioase ori farmecătoare cuvântul curge mai totdeauna în versuri ritmice. De aici vine, că la strămoșii noștri Romani nu se dăcea, că vorbesce — „orat, rogat vel vocavit“ ci „canit, cecinit.“ Totu așa și la noi la Romani nu se dăce, că cutare babă vorbesce, strigă ori chiamă, ci „cântă“, „descântă“, „rescântă“ și „vrăjesece“, „păscălesce“.

Aci apoi la acestu locu trebuie să învățăm acea, ce pöte până acum nu am învățat și am trecut cu vederea. Să învățăm adică, că Românul consideră limba poetică sau vorba

în versu a avé celu mai mare efect și putere; ba elu o consideră pe acea de limba, prin care pöte vorbi cu lumea ideală și eerescă, bună oră cum consideră ađi Evreii limba mörta evreică în rugăciunile lor, Romanii limba latină în afacerile politice, sau cum consideră astăzi Europa modernă — limba francesă. Dar și mai multu, ca atăta! La Românul de ađi ne întelnim cu limba în versu pretutindeni. Nu vedeți, că Românul în farmec și descântec folosece limba în versu?! N'ați auditu, cum la nunțile romănesci töte se petrecu în versu și numai în versu. N'ați fostu de față la îngropăciunile romănesci să vă înduioșați de graiul jalnic al Romăncei, carea așa frumosu își cântă bărbatul?! N'ați auditu cum se rögă fata de român de mătrăgună, ca să o mărite, când esclamă:

„Mătrăgună, pomă bună
„Mărită-mă 'n asta lume; etc.

N'ați admirat cântecul sau descântecul de „Intru-ele, care se face „în totă luna nouă“ pentru acei feciori, cari sunt cuprinși de Ele; — adică de suratele Ilenei Considine.

Töte se facu numai și numai prin versu și poesiă.

Cómna.

Aprope vântului dela munte
Bată în codrul, ce suspină,
Că-și deobacă haina veii
Și-și ia haină de ruină.

Îngănatu de glasul teiote,
Ce răsară dint'unu iocotă,
Blă în vântu de măhnite
Blăcă-și fruntea tuturoră.

Ruptă din vîsduhă coboră
Liniscea cucurilote,
Dar din nequăile orte
Ese luna simbitote.

Tremurându privește codrul
Și mi-lu vede-apa părlitū,
Fără farmecū, fără voiă
Și de vîntul pustitū.

Ropotu acū da crenți aude
Și 'ntristată cată 'n latuci
Că ea nu mai vede cerbi
De oub ramul otingi la sfaturi.

Oici prin tufe nu aude
Filomelele cântându,
Vede însă teiote iocotul
Frunțe galine ducându.

Lungu privește-lu; dar deodată
De-o potecă ce ivesce
Unu moznegū, ce-n glasū de jale
Clotfel codrului poptoce:

„Dragă codrulu tu astăzi
„Debrăcat ești de feumoseță,
„Șă eu de șile bune
„Și de dulcea tineceță...“

Destinul.

✻ Novelă. ✻

(Urmare.)

În dimineața viitoare Elisa își făcuse preparativele necesare și între veselie și întristare vedea cum orele se scurgeau și timpul despărțirii se apropia... Seara, pe când se afla la Zoe și făceau proiecte asupra călătoriei lor, de-odată se auzi răsunet și voci pe scară. Inima Elisei se bătea de emoțiune, căci din instinct între cei ce se apropiau recunoscuse pe Lucian și Cordescu.

Când ochii lui Cordescu și ai Elisei se întâlneau el îi arunca o căutătură rugătoare, dulce, a cărei expresiune mișcă foarte mult pe Elisa; totuși voința ei era mai pe sus de forța împrejurărilor...

„De ce pleci, d-nă?” zise Cordescu către ea încetșor.

„Fiindcă nu mai am nici o mulțumire aici, unde totul mă apasă...”

„Ești nemulțumită de ceva sau de cineva...?”

„De totu d-le și de mine chiar.”

„Regreți mărturisirea, ce mi le-ai făcut?”

„Nu!”

„Te îndoiesc de buna mea credință?”

„Nu. Te cred fără inimă, dar lașu nici-odată...”

„Fără inimă! fără inimă! Citesc atunci ca o probă.”

Țicându aceste, îi întinse o carte de vizită, pe care erau scrise aceste rânduri:

„Eliso, scumpă copilă! Dacă îți scriu e ca să nu te supăr prea mult, dar vezi tu — și eu am dreptate. Îmi fac rău gândindu-mă mereu la tine și mai eu sémă scriindu-ți. Acum vezi, dau probă vedită de slăbiciunea mea, că nu mă pot ține de cuvânt scriindu-ți, tu însă nu, nu faci ca mine, ești mai tare și dacă am fi față, totu tu ai ține nu pot. Te rog judecă-mă pe mine și și pe tine. Eu îți scriu, de ce? pentru-că te iubesc, te iubesc prea mult; dar tu, tu mă iubesc? — Nu știu.

Voiu să te ved. Îmi permit a te întrebă să-mi spui, când te pot găsi.

Cel care te iubesc cu totă puterea lui

CORDESCU.”

În aceste câteva rânduri ea putu ceti totă iubirea, suferința și egoismul lui Cordescu; ea măsură într-o clipă puterea acestor sentimente, ori cât de diferite fură ele și inima ei șovăi... Ne mai putându-se stăpâni eși în balcon. Când se vedu singură depuse sërutări ardătoare pe acel petec de hârtie, în care inima ei sinceră și dată cu totul lui Cordescu nu se putea îndoii despre o reciprocă sinceritate și delicateță... În acele rânduri, din cari se vedea starea de contrarietate, în

care se găsea el, când le scrisese, ea își imagină, că el își pusese o parte a sufletului lui. Pe acest om atât de stăpân pe sine, ea nu-și putea permite, a-l crede un înșelător, un infam. Nu putea crede, că el, care inspirase o pasiune unui suflet nenorocit, ar ave cruțimea de a-l strivi din nou prin relele intențiuni ale atitudinii sale.

Peste câteva minute Cordescu apăr în balcon, unde se află încă Elisa și apropiindu-se de dâna îi rădică capul, pe care ea și-l rădicase de balustradă, îi adresă cuvinte mângăitoare și-i zise:

„Amica mea, tu ai o inimă bună și mă iubesc mult, dar ai ceva în caracterul tău, care întunecă fericirea mea.”

Elu n'apucă să termine

„Cordescule!” întrerupse ea cu ore-care mâniă rădicându capul cu hotărre, „de ce te silesc a-mi întinde alte curse? De ce te țir de capul meu, când tu în egoismul tău te gândești mai mult la tine, decât la mine?”

„Gândești, că vei suferi ceva după urma mea? Mă crezi infam? sperjur? Crezi tu, că eu nu voiu ține sémă de sacrificiul și devotamentul tău, de certitudinile de fericire, ce acceptu dela tine?”

„Fă ce voiesc”, zise ea rădicându-se drept în picioare, „eu nu am tôte probe din partea ta...”

„Profunditatea unui amoru se probază?” zise elu indignat.

„Altfel cum potu ave și eu o certitudine?”

„Respectul, ce-ți portu, reflexul ochilor mei, în cari mai bine ca într-o carte se exprimă hotărrea și interesul, ore aceste nu sunt destule convingerii, ce-ți potu dá?”

Ea tăcu, tăcu și elu și despărțirea loru fu rece.

Prin plecarea sa Elisa își impusese o abnegațiune, care credea, că o să străbată profunditatea sufletului ei. Din contră, deși schimba locurile, inima ei era aceeași. Era deci nevoită a sacrifica acestui amoru, ce o urmase prin totu locul, tôte suferințele, veghiările, dorințele, tôte bătăile inimei, tôte sborurile imaginațiunii sale ardătoare. Variațiunea drumului, plăcerile și neplăcerile lui nu aduseră nici o schimbare patimei ei.

Într-o zi frumoasă de Iulie trenul le duse la Trgu-Jiu și de aci luându o birjă voiră a visita Secelul, unde după cum se scie, se află nisce băi minerale. Acestă localitate de altfel nu are nimic de remarcatu. Ea e situată între două deluri; puțină poesiă însă are perspectiva râului Blăhnița și cu puntea de mestecănă, ce se întinde peste apa ei în partea de cătră Vestu. Seara, pe când doi tineri, ce se aflau în acestă stabilimentu de băi improvisaseră unu concertu de instrumente stându cu toți grupați pe bănci în curte, Elisa se retrasă pe puntea de peste Blăhnița. Când lumea, ce se arată majestuosă pe culmea delului revărsă de-odată o lumină farmecătoare peste totă valea împrăsciindu umbrele și întu-

nereculu de până aci, Elisa privia micile valuri ale râului, asculta resunetul armoniei flautului și alu viorei și îndemnată de poesia sufletului ei, de visările imaginațiunii sale scrise aceste versuri:

Impresiuni la Secelă.

Când o musică re'nvia
Valea tristă și pustie
așu voi

O sublimă inspiraie
Ș'unu momentu de cugetare
a descri...

Când pe parapetu pe punte
Mă aplecū și vrēu în unde
sē privescū,

Când pe stâncile ripose
Pe colnicele frumoșe
rătăcescū,

Când-admirū stelele pe cerū
Și în natură unū misterū
răpitorū:

Atuncī sufletulū în mine
Sē agitā de suspine
și de dorū!

Blăhniță, apă sērātă
De voiu mai veni vre-odată
în Secelū

Așu dori în fericire
Sē mai cântū a mea iubire
lângă elū!

Peste două zile părăsiră Secelulă și cu toate că concediul lui Lunceanu era aproape să espire totuși profitară de ocaziune și într'o dimineață plecară spre Bumbesci! Unu domnă, inginerul R., care era însărcinată cu lucrările p'atunci și a cărui cunoștințe i-o făcuse Lunceanu în puținele zile, ce stătuse la Tîrgu-Jiu, li recomandă foarte multă această localitate; așa, că merșeră împreună. Drumulă până la pôlele munților e variat, mai cu sēmă platoulă dela satulă X e admirabil. Intrarea propriu dîsă între munți e foarte impunătoare ca și șoseua, ce traversază munți avēndu în partea de Vestu râul, ce se aruncă sgomotosu isbindu-se de fragmentele de stânci. La Schitulă Loinici este atâta linisce și poesia! De o parte frumșeta munților acoperiți de păduri, cursulă Jiului, apă legendară, frumoșele perspective și variante ale șoselei, cari toate te facū să uiți, că dîua trece și sôrele se apropie de apusulă sēu; să uiți, că ești omū și că ai pasiuni și ură în sufletulă tēu: totulă în fine îți trâmite unū reflexu de poesia, de sublimitate și tu mai multă ai voi să te afundî între munți, să străbați cu vederea printre stânci și copaci, ca ochiului tēu nimicū să

nu rămână nepătrunsu, neghicitu din mărirea lui Dumneșeu. La cârligu 'nchisū varianța este cea mai mărētă. Șoseua, care este înaintea râului și care merge printre munți, de-odată și-se pare, că are să se termine la capetulă unui munte; ești intrigatū de acēsta, mai alesū când ai auditū, că poteca merge până la Petroșani și aci călătorulă nu mai vede înaintea sa nimicū. Mergēndu însē, de-odată în partea de Vestu a muntelui se vede o deschidētură și calea continuă. Aci muntele s'a tăiatu. Trecēndu de partea cealaltă a lui, Jiulă, pe care l'ai lăsatū în partea de Vestu, apare totu așa de grandiosu. Înălțimea șoselei aci este înspăimētătoare. Aci dîcu, la cârligu 'nchisū. Elisa se opri pe o stîncă și după-ce admiră poesia și sēlbătăcia acelorū locuri scrise acēstă notă în carnetulă sēu:

„Mergēndu visătoare m'am opritū de-odată, căci la cârligulă închisū înălțimea grozavă a șoselei m'a uimitū. Aci am rămasū multū timpū pe o stîncă admirândū falnicii mestecăni și sorbindū recôrea serei. Priviam în vale micile cascade, cari șerpuiău pe stînci și cari se îngănu tainicū cu murmurulă din spaciū. Împrejurulă meu contemplan munți cu păduri măjestose, unde la pôlele lorū trecea Jiulă cu spumegôse valuri. În matca Jiului chiar, admiram șoseua cu curbe și variante răpitoare. Ici-colo zăriam câte o poenuță recôrosă și adumbrită, unde păserelele se avēntau. Peste acești giganți, adecă munții, șoseua, peste astă natură veselă, ce-mi răpia cugetările, domina cerulă în totă splendoră...“

Când Elisa reveni din escursiunea sa nu mai regăsi pe Cordescu; cu două zile mai nainte plecase și elu. Tocmai acum vedea, că fusese prea aspră, prea fără îndurare și se căia; de dorulă lui se isolase și numai plânsulă și cugetările mai alinau puterea acelu dorū.

Ei îi plăcea cea mai mare parte a timpului, când grijile casnice îi permiteau, să o petrecă sub o boltă de forele, ce-și formase în grădină și sub care ședuse odată cu Cordescu și cu Zoe. Aci se inspira ea de frumșeta naturei și de forța simțimintelorū sale.

Pe sub bolta de forele printre umbrele de flori,
Când e linisce, tăcere, rătăcescū adese-orī,
Rătăcescū, când alū meu sufletū arđetōri de poesia
Află vieța displăcută, află lumea-o comedie.
Lasitatea-i forța astădî, dacă ea totū va mai stă,
Unde va fi poesia, ce ne va mai delectă?
Dragi ilusi bucuri rēndū pe rēndū eu vē voiu perde
Și durerea mea amară nimenea nu mi-o va crede;
E atătū de tristū acēsta sē o cugeti și s'o spui
Gāndu-ți sē nu se 'ntēlnescă cu gāndirea nimēnui,
Sē nu 'ntēmpini nicăirea decătū ochi perđiți de mască:
Ah! în lumea asta tristă cum să nu și-se urască!

Pe la sfîrșitulă verei Cordescu reveni, dar foarte schimbat. Ori de câte-orī întēlnia pe Elisa nu-i mai

adresa nici unu cuvântu relativu la legătura dintre ei. Pare că venia dintr'altă lume și că în această între elu și ea nu mai existase nimic.

Intr'o di Zoe veni la Elisa și între altele relative la Cordescu îi dîse:

„Eliso, nu-ți mai face nici o iluziune, Cordescu iubesc pe Lucia.“

„Pe Lucia!“ eselamă ea tresărind, pare că fusese mușcată.

„Da.“

„De unde scii?“ strigă Elisa cu glasul sugrumat de plîns și de necasă.

„Elu m'a mărturisit.“

„Elu?“

„Nu numai atât, dar a făcutu încă și o pețire directă.“

„Zoe, Zoe“, strigă ea frîngîndu-și mâinile, „ce mă voi face, sum perdată.“ În urmă șovăi și cădî zdrobită. Zoe, care nu se accepta la atîta slăbiciune din parte-i, avu remușcare, că fusese tocmai dînsa, care își luase curagiul a-i descoperi aceste crude adevăruri. Vădîndu-o forțe tristă ordonă să aducă trăsura sa și mai multă de silă decăt de voiă bună Elisa consimți a o însoți. Eșiră afară din orașu și rătăciră apröpe două ore. Acésta nu putu contribui la nimic, decăt a micșoră puterea impresiunilor de moment, căci durerea ei era imensă și profundă. A doua di când Elisa căpătă puțin curagiu scrisese lui Cordescu o scrisöre dictată de simțemîntul cel mai sincer și ardător... Acésta scrisöre îl mîscă forțe mult, dar elu mai stăpân pe sine o lăsă fără răspuns. Elisa mai acceptă încă câteva zile într'o impaciță nespūsă, în cele din urmă conchise, că totul se sfîrșise pentru ea aci și se duse pentru a-și înecă durerea în sufletul ei...

Însă într'o sëră caldă și linișcită din luna lui Augustu primi ea aceste câteva rînduri din partea lui:

„Dragă,

„Dacă într'adevăr ești sinceră și ții la mine dă-mi o certitudine: acördă-mi de sëră o întîlnire sub boltă de forele în grădină. Doresc a te vedé; nu te teme, voi veni pe porțita din dos.“

„Te sërută

CORDESCU.“

Unu biletu! Unu biletu! dela acela, ce iubia atätu, o impresionă puternic... îi adresa aceste cuvinte, în cari se citia dorul, speranța, temerea.

Se silise înzădar Elisa a-și înăbuși amorul în inima ei izolându-se, depărtându-se, încercându a căpăta alte impresiuni, alte convingeri... tôte fură mai pe josu de puterile ei. Înțelepciunea sa nu putuse învinge sentimentul... Și acum în acésta împrejurare ce trebuie să facă? Simția totdeodată și desperare și fericire; pace și căință; îndurare și nehotărîre. 'I era greu, greu de a se încrede unui om, care după tôte probabilitățile însă își imagina, că ține la ea...

Séra târziu, când credea, că nu va fi observată de nimeni, își aruncă o mantelă pe umeri, sërută o iconiță de argintu, o sërută cu fervóre și imploră pe scumpa imagine, ce represinta pe maica Domnului, să aibă îndurare de suferințele ei, apoi plecă. Când intră sub boltă Cordescu, care ședea pe o bancă de brasde, la aparițunea Elisei se rădică și fiindu că ea rămase interdisă, elu merse spre dînsa îi întinse ambele mâni veselă și nespūsă de afectuos și-i dîse:

„Ce fericire! Elisa mea!“...

Fiindu prea impresionabilă și din cauza emoțiunilor ce resimția, mai alesu acum în prezența lui Cordescu, ea tremura...

„Ce felu! tu tac?... tremuri!“ îi dîse elu îmbrățoșându-o și întrerupându-se spre a începe iar cu acelașu avîntu, cu aceiași ardöre, cu aceiași strîngerî puternice și pasionate.

Fericirea o înecă... se abandonă cu totul transporturilor lui, dar nu putu dîce nici unu cuvîntu...

„De ce te temi iubita mea?“ o întrebă elu cu glasu mîngăitor și profundu, „nu mă iubesci tu?“

„Nu sciu!... îngănă ea.

„De ce?“

„Suferu prea mult.“

„Și acum chiar?“

„Mă îndoiesc mult...“

„Ce femeia iluzionară ești! îți închipuiesci rele, cari nu există și te temi de omul cel mai binevoitoru. Cum cređi tu, că vei fi linișcită în viața ta cu asemenea fidei, la cari te lași pradă?“...

„Suntă ore iluziunî supărările, cari mi-le aduce caracterul tîu, conduita ta?“

„In ce mă găsesci culpabilu?“

„De ce ai plecatu de aici, când sciai, că peste cîtva timp aveam să ne înapoiem din micul nostru voiaju?“

„Totă aceiași întrebare ți-o facu și eu ție.“

„Eu? e altceva...“ apoi luändu unu tonu vesel și glumețu îi dîse:

„Acum ce mai ai de dîsu contra mea?“

„Nimicu“, răspuse elu, apoi cu unu aeru deplinu satisfăcutu și cu o mișcare repede o apucă din nou în brațele sale. „Tu mă faci fericit și eu te ador.“

Ea se desfăcî încetișor din acele brațe, îi apucă cu dragu o mână și petrecându pe cealaltă prin pîrul lui îi dîse pironindu-și privirea în privirea lui de foc.

„Cordescule, spune-mi sinceru pe sufletul tîu dacă mă iubesci și dacă cu tôte aceste în acésta iubire nu este amestecat și Lucia?“

„Eliso scumpă, mă cređi unu omu prea de nimicu. Cum așu permite unei femei străine să ridă de acea, ce iubescu? Să ridă de simțimintele unei femei oneste, care se încrede în consciința și loialitatea mea?“

(Va urmă).

Scrisori igienice.

Despre locuință.

Locuința omului este locul unde își petrece o parte din viața sa. Omul după muncă caută a-și repausa corpul pentru a recăpăta puterile pierdute. Ori-ce ființă viețuitoare caută ca după apusul soarelui să-și odihnească corpul. Așadar locul unde poate el să se odihnească este casa; prin urmare casa trebuie să fie bine construită și îngrijită, de unde urmăm, că binele și răul sănătății sale poate să i se tragă în cea mai mare parte dela locuință. A. Frégier dice: „locuința este una din cele mai importante circumstanțe ale vieții omului.“

Condițiunile ce trebuie să întrunească o locuință sunt:

Ori-ce casă trebuie să aibă soare, mai cu seamă dimineața până la amiază, căci numai astfel acea casă poate fi ferită de umezeli și alte rele, cari sunt vătămătoare sănătății omului; pentru-că casa fără soare este o cauză de boale primejdioase. Un vechiu proverb dice: „în casa unde nu intră soarele, intră medicul.“ Adecă acolo se nascu diferite boale.

Ferestrele trebuiesc să fie mari și luminoase și se stee deschise în ziua-care și dimineața câte două ore, astfel ca aerul să se schimbe.

Casa trebuie să fie așezată într-o pozițiune înaltă și unde pătrunde aerul și soarele. Este foarte nesănătos a se construi case prin văi adânci, în păduri dese și pe pârâurile munților în partea nordică (miadă-noapte). Cu cât e locuința mai uscată, mai spațioasă, mai espusă la lumină și la aer, cu atât va fi mai bună și va contribui la prelungirea vieții și a sănătății. Căci aerul este singurul element în care putem trăi. El servă la respirațiune introducându oxygenul în plămâni și dându afară gazul acid carbonic.

Casa trebuie să fie cel puțin cu un metru și jumătate ridicată dela suprafața pământului până la ferestri. Stark dice că: „locuința la țară are o influență mai favorabilă asupra sănătății și a prelungirii vieții.“

Umezela unei case este cauza cea mai principală a diferitelor boale. Camera trebuie să fie înaltă cam de 3 metri pentru ca aerul dintr-nsă să fie curat. La munte aerul este mult mai bun și mai curat.

Casa trebuie așezată în totdeauna cu fața spre răsărit sau spre miadă, căci razele soarelui de dimineață pătrund în cameră face să dispară tot aerul cel rău din cursul nopții.

Curățenia într-o casă este cel dintâiu lucru, care face ca casa ori cât ar fi de veche și rău construită să fie plăcută. Curățenia trebuie făcută nu numai în casă, dar și afară prin prejurul casei; gunoiul trebuie aruncat departe de casă, căci din el se produc diferite boale cari contribu la scurtarea vieții.

Pentru ca aerul să nu fie stricat într-o cameră, să nu se țină paseri sau alte animale, după cum au urita datina omeni de pe la țară de a sta cu paseri și alte animale în casă. Asemenea este vătămător de a ține flori în camera de dormit, căci ele (florile) absorb oxygenul și dau acidul carbonic, care este foarte rău sănătății. Să nu se usce și să nu se calce albituri sau alte vestimente în camera de dormit.

Casa asemenea trebuie văruită cu var, căci varul este un bun desinfectant înlăturându mulți microbi ai diferitelor boale. Când într-o cameră locuiesc mai multe persoane, este bine ca dimineața după ce au stat ferestrele deschise cel puțin două ore, în urmă a stropi prin casă cu o soluțiune de acid fenic; adecă a lua dela farmacia (șpițeria, apotecă) două grame de acid fenic și a-l pune în 100 grame apă, și a stropi prin casă. Această soluțiune este bună și în casuri de boale epidemice, căci curătesc microbi. În casu, când nu se poate găsi acidul numit, — mai cu seamă, la țară unde nu este farmacia, — se se pună o cărămidă nouă se arde în foc și pe urmă să se scote și să se torne oțet peste ea.

Arborii împrejurul casei sunt pentru sănătate ca și apa.

În locuri, unde sunt umezeli mari, este bine a planta brazi (pin) pentru că absorb umezela.

În camera de locuit să nu fie căldură mare mai cu seamă iarna: este bine, ca căldura să fie plăcută, să nu trecă mai mult de 17°—18° (grade Reamur.)

Resistența la frig este în raport cu etatea și puterea omului; astfel dar copii și bătrâni sunt mai mult expuși la răcit, de aceea trebuie căutat pe cât e posibil, ca ei să aibă o cameră călduroasă și ascutul cald.

Sobecele cele mai bune sunt acelea cum se fac la noi de cărămidă și cu olane, căci nu numai că dau o căldură plăcută, dar aerisesc și casa, adecă curătesc aerul din casă. Sobecele de tuciu sau de fier sunt foarte nesănătose, căci dau o căldură prea mare și repede, care bate la cap. În casele, unde sunt sobe de tuciu sau de fier, este bine a se pune sub sobă un vas cu apă rece. Să nu se pue niciodată căpacul la sobă, până ce este jărat în ea.

Camera de locuit trebuie să fie cât se poate departe de bucătăria, grajdii și latrină (umblătoare); căci dacă ele sunt prea aproape atunci produc locuitorilor diferite boale, mai cu seamă boale de ochi ca conjunctivita, și boale de stomach ca diara (urinare).

Este foarte nesănătos a stă în camere nouă de curând făcute, sau spoite și spălate; căci aburul varului de pe pereți produce de multe ori dureri de cap, leșinuri și uneori chiar morțe.

Luminarea camerei de locuit schimbă aerul și-l încăldește. Luminările de se și de ceară sunt foarte nesănătose, căci dau un miros greu, care inspirat irită

plămânele. Cele de stearină (spermancetă) sunt mai bune, căci nu irită plămânii și nu vatămă vederea.

Luminarea cu gazul lichid (petroleul) este cea mai bună atât pentru vedere cât și pentru plămâni. Pentru plămâni este un bun leac, căci se întrebuintează ca medicament în bôlele de piept. Celu dinteu, care a întrebuintat gazul lichid (petroleul) ca medicament în bôlele de peptu a fost *Doctorul René Blache* în anul 1880 și care a dat rezultate miraculoase.

Așa-dară una din condițiunile principale pentru o sănătate și o viață perfectă, e a avé o locuință bună și sănătoasă. — În numărul viitoru vom trata despre „*Alimentare*.”

Dr. Elefterescu.

Diverse.

Sciri politice. În decursul acestei stagiuni parlamentare s'a escatut între capri partidelor dietei unguresc mai multe frecări. Mai violente au fost polemicile dintre ministrul de justiția Szilágyi și Aponyi conducătorul opoziției moderate. Din acestu motivu sau — după cum se vorbește — ca contele Aponyi în fața nouelor alegeri se-și căștige popularitate la națiune, partida lui în 20 Octomvre n. c. și-a părăsítu numirea de mai înainte avându ase numi în viitoru „partida națională.” Credeulă acestei partide este următorul: 1) În întreținerea curței se se respecteze ideia de statu naționalu de sine stăfătoru. 2) În armata comună și anume în partea ei maghiară se se întroducă pe toate liniile instrucția militară maghiară. 3) Se se păstreze neatinsu caracterul maghiar al honvedimei și autoritățile militare ale regimentelor maghiare se corespundeze cu autoritățile civile în limba maghiară. 4) În afacerile interne se se sustină ideia de statu unitar maghiar. 5) Nerecunoscându nici unu grupu politicu nemaghiar se nu se facă nici unu felu de negociațiuni cu naționalitățile.

Denumiri. De nou primare alu Ungariei este numit abatele Claudiu Vaszary din Pannonhalma, ér de arhiepiscopu în Calocsa episcopul George Császka.

Regina României — după scirile sosite din Palanța — se află totu mai bine. A începutu a face preambulări cu trăsura.

Congresul păcei. În 3 Noemvre st. n. s'a deschis pe capitoliu din Roma congresul internațional alu păcei. La acestu congresu au avut a participa senatori și deputați din întregă Europa în număr de 667 între cari români 56.

Scopurile congresului sunt: Înfrățirea a sute de reprezentanți ai poporului din toate părțile, prin ce se se întărescă relațiunile politice și se se evite mai ușor neînțelegerile. Studiarea cestiunii, dacă dreptul celui mai tare are se fi și astăzi cea mai înaltă rațiune de stat. Cum s'ar puté evita résbóiele. Se convingă pe guvern și popor, cum s'ar puté menține pacea. Cări ar fi mijlocele necesari pentru această întă. Până la ce punctu ar fi a se luá refugiul la tribunalele de arpitragiu etc.

Bóla de vite s'a ivit în Bistrița și juru, din care causă s'a opritu tégulă de vite.

D-lu Traianu H. Popu, colaboratorul intern alu „*Gazetei Transilvaniei*”, și totu-odată și colaborator alu fóiei noastre, în 15 Octomvre st. n. a. c. și-a împlinitu pedepsa de unu an închisóre de stat, la care a fostu condamnat în anul trecut pentru unu articolu de fondu apărut în „*Gaz. Trans.*” — *Ne bucurăm, că ilu putemé resalutá éráși sănátosú în mijloculú nostru.*

Societatea literară a junimei studiósă dela gimnasiul superioru din Năséud, începându-si activitatea pentru anul școlastic 1891—92 s'a constituit sub conducerea d-lui profesor Gregoriu Pletoșu în următorul mod: Președinte: Alexiu Davidu, școl. în cl. VIII; vice-președinte: Victoru Onișoru, școl. în cl. VII; notar: Titu Malaiu, școl. în cl. VIII; redactor: Leonu Parasca, școl. în cl. VIII; bibliotecar: Severu Groze, școl. în cl. VIII; vice-bibliotecar: Vasile Borgovanu, școl. în cl. VII; cassar: Jeronimu Groze școl. în cl. VII și controlor: Vasile Pascu, școl. în cl. VII.

Chirotonire de preoți. Înstritatea Sa episcopul de Gherla în 8 l. c. a chirotonit de preoți pe următorii teologi absoluti: Alexandru Comanu, Ioanu Lengyel, George Moldovanu, Iacobu Popu, Vasiliu Vaida, Vasiliu Popu, Vasile Tămașu, Nicodinu Paulu, Aureliu Ciurleanu, Mihailu Baci, Traianu Deacu, Vasiliu Buteanu, Ioanu Indreiu și Dumitru Vaida.

Hymen. D-lu *Teodoru Popovici*, teologu absolutu se va cununá cu d-șora *Elena Mihailașu* în 15 Noemvre n. c. în biserica gr. or. din Budușu. — *Felicitările noastre!*

NECROLOGU. Teologii gr. cat. de Gherla cu inima plină de durere anunță adurmirea în Domnul a iubitului confrate **Gavrilu Budu**, teologu de cursul alu treilea, urmat după unu morbu greu de piept în 4 Noemvre a. c. st. n. s'era la 7 ore în anul alu 24-lea alu etăței. Osămintele defunctului s'au aședat spre répausú vecinicu în 8 Noemvre în Suciulú de susú. Fiá-i f'eriná ușorá și memoria binecuvéntată!

Deslegarea gâciturei de șacú din N-ru primu alu fóiei noastre e următorea:

<i>Din principate principatú,</i>	✧ <i>Astupá acéstá lacuná!</i>
<i>Din principatú regatú</i>	<i>La nația románá</i>
<i>României au lásatú</i>	<i>Bráteanu, Cogálniceanu</i>
<i>Ionú cu Miháilá</i>	<i>Éráși se viná!</i>
<i>Cari au reposatú.</i>	<i>Oh! Dómné multú îndurátóru</i>
<i>Oh! proná diviná</i>	✧ <i>Pástrézá 'n eternú geniulú lorú!</i>

Deslegări nimerite amú primiti dela domni: *Georgiu Manciu*, clericu în Gherla; *Ioanu Garga*, învătóru în Boosu, *Victorú Onișoru* stud. în Năséud și doamna *Veturia Lișcanú*, din Cizeru. Premiulú 'a dobénditú d-lu *Victorú Onișoru*.

CUVÉNTU PÁTRATU

de
VETURIA LIȘCANU.

d	d	d	d
l	l	m	m
a	v	a	a
a	a	a	a

Literele cuprinse în acestu pátratú se se ordoneze în 4 rânduri astfel, ca rândulú primu cetitú atât din susú în josú, câtú și dela stânga spre dreapta se deé totu același întelesú, din care se reeșá numele unui fostu voivodu românú. Din rândulú alu doilea totú astfel cetitú, numirea unei mobile. Din rândulú alu treilea numele unui bárbatú renumitú din bibliá. Er alu patrutea totú astfel cetitú se aree o numire, ce se dá sexului frumosú.

Timpu de deslegare până în 1 Ianuarie 1892. Între gâcitori se va sorti o carte.

POSTA REDACȚIUNELI.

D-lui *V. R.* în *N.* Suntemú înțeleși. Fóia Vi-se va espeda regulatú și în venitorú.

Vamla. Totú, ce ni-ai trimisú amú primitú. Îngustimea spațiului nu ni-a permisú a-ți împlini dorința.